

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:9

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. — Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Diddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr Dr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smeik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoei, Grootegast; D. Stroe, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes, Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE“, GOES.

Abonn.: f 4.— per halfj., buitenl. f 10.— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: God, geen Object, doch Subject van kosmische therapie. — Kerkelijk leven: Een jaar bibliotheek-actie. — „Omdat hij alles al wist“. — Prof. Ridderbos contra Ursinus — en nog iemand. — Dr Rid-

derbos tusschen Rubicon en Lethé. — Aan een jongeren tijdgenoot: Koersgesprek zonder gesprekskoers? — Kerknieuws.

macht. Geen „half“ geven, geen „óók wat doen“, maar geven, alles doen.

Dat woord „vrijmacht“ hebbe het volle accent. Dat in het Nieuwe Testament het woord „geven“ zoo vaak voorkomt, heeft iemand toegeschreven aan de verkondiging, in het N.T., van Gods liefde.

Ongetwijfeld is waar liefde is, het geven.

Maar nog niet is waar geven is, de liefde.

Als nu in Hand. 17 gezegd wordt, dat God leven en adem gewoon is te geven (gevende), dan is de tegenstelling: niet wij werken op Hem in, maar Hij op ons. Na onze komst in de wereld is Hij onze permanente Therapeut. Therapeuten als goddelijke acte wil dan zeggen: in de existentie bewaren ter fine van het ons gesteld doel, scherper gezegd: ter fine van de voltrekking van Gods raad aangaande wat Hij met ons voor heeft. Zeg maar: onderhouden (naar de regelen van het begin) en regeren (ter bereiking van het voorbedachte einde). Vandaar dan ook, dat onmiddellijk in het volgende vers gewezen wordt op dat vooruitbepalen als Gods vrijmachtige acte, die over alles gaat (woonplaats, tijd, levensopdracht). Juist het vervolg, dat vs. 26 op vs. 25 geeft, illustreert de betekenis van „geven“ als „ter beschikking stellen“, in een therapie, die ons onderhoudt „naar den aard“ (van Gen. 1) en overeenkomstig het ons van God gestelde doel, onze bestemming (naar Openb. 22).

Nu spraken we hierboven van „kosmische“ therapie. Wij willen dit woord in zijn volstrekte betekenis zien gehandhaafd.

„Kosmisch“ noemden we haar, omdat ze zich uitstrekt tot het „geheel“. Maar „geheel“ is geen oogenblik zoo bedoeld, alsof het in strijd ware met „de deelen“; geen oogenblik ook, alsof onze woordkeus zich niet uitsprak over „de deelen“, of over „de individuen“. Neen: onder geheel is ditmaal bedoeld: ook de deelen, ook de individuen, en dan wel nader „alle“ individuen: niet alleen „de goede“, maar ook „de booze“, de „kwade“. Niet alleen de tegenwoordige, doch ook de toekomstige.

De bijbel zelf trouwens gaat ons daarin voor. Lees maar eens, wie er alzo worden genoemd als objecten der goddelijke therapie (met dit woord zelf zullen we voorlopig ons contentereen).

Een „therapie“ ondergaan, naar het in het Nieuwe Testament geldende sprankgebruik allerlei zieken, niet maar uit de bondsgemeente, doch ook uit de heidenen, ook uit de „honden“. Objecten van therapie zijn „alle“ in Syrië tot Christus gebrachten (Matth. 4: 24); een knecht van een centurio (Matth. 8: 7), en „vele bezetenen“ (Matth. 8: 16); therapie is blijkbaar een ruime opdracht, verstrekt aan de apostelen (Matth. 10: 8); vgl. Mc. 1: 34; ze is een publieke handeling, die men bespionneeren en reportabel maken kan (Mc. 3: 2); ze wordt bij Christus een massale praestatie, met effect ook in de geestenwereld (Mc. 3: 10-12); ze komt in discussie als twistpunt, tot in een „uitdaging“ toe (Luc. 4: 23). Die therapie is soms een massale praestatie ten aanschouwe van heel een stad (Luc. 4: 40); en ze volgt, voor wat de apostelen betreft, op ontvangst (toelating) van deze ambassadeurs door een stadsbestuur (Luc. 10: 9), vgl. Luc. 7: 21; nergens houdt Christus' therapeutische werkzaamheid halt, voor wat betreft den te lenigen nood, de te bewijzen zorg: Mt. 4: 23; 9: 35; 10: 1; Luc. 9: 1; en ook „het Beest“ valt onder de therapie, van God geleid. Openb. 13: 3, 12. Zie ook Mt. 12: 10; Mc. 6: 5; Luc. 6: 7, 9; 13: 14; 14: 3. Men behoeft zich maar even de in deze Schriftplaatsen geteekende situaties in te denken, om te erkennen: de objecten van Gods „therapeuten“ zijn veel en velerlei. Meermalen was een therapeutische werkzaamheid van Christus téeken, ook wel teken van messiaansche bevoegdheid; en al-

GOD, GEEN OBJECT, DOCH SUBJECT VAN KOSMISCHE THERAPIE

HOOFDARTIKEL

Wij belijden van ouds, niet alleen: „God is Schepper“, doch ook: „God is ook Onderhouder-en-Regeerder“, of: „God voorziet“.

Die voorzienigheid Gods nu wordt door ons beleiden als een kracht-van-Hem. Een almachtige en alomtegenwoordige kracht. Bij dát woord wordt bijvoorbeeld door Ursinus gedacht aan Hand. 17: 25 etc.

In dit tekstgegeven worden we verplaatst naar Athene, waar Paulus zijn „beroemde“ areopagusrede gehouden heeft. Daarin vlecht hij deze opmerking, dat God geen voorwerp ooit is van dié handeling, die men in het grieksche „therapeuein“ noemt. Tenminste, menschenhanden kunnen Hem niet „therapeuein“.

Nu kan „therapeuein“ veel beteekenissen hebben. Wij kennen dit woord speciaal naar medisch gebruik; onder „therapie“ verstaan wij doorgaans de practische zorg voor een zieke; de dokter stelt eerst vast, „wat er aan mankeert“ (diagnose), en begint dan met de therapie, de medische behandeling, de verzorging, verpleging, de aanwending van die middelen, die tot genezing hem denken te kunnen leiden, en anders althans tot verlichting.

Toch is de oorspronkelijke betekenis van „therapeuein“ breder, al leidt ze ons vanzelf naar de beteekenis van medische zorg, verplegingswerk weer heen. Het werkwoord heeft b.v. volgende beteekenissen (onder andere): een dienst verrichten ten bate van een ander, de wacht ergens bij houden, eerbied toonen voor iets of iemand; „iemand het hof maken“ kan vertaald worden als iemand „therapeuein“; wie een dame „het hof maakt“ neemt haar in therapie, dan blijkt het meteen méénens. Ook kan het woord wel beteekenen: ergens over „broeden“, alwaar er mee bezig zijn. Een juffrouw, die vóór alles haar bloemetjes verzorgt, heeft ze „in therapie“.

Zoo zou de uitspraak: God wordt niet „therapeueerd“ (Hand. 17: 25) kunnen beteekenen: God heeft 't niet nodig, dat Hij door menschenhanden bediend wordt als iemand, die daaraan behoefte heeft. Of, die ook maar iets nodig heeft. Deze betekenis zou des te gereeder passen als men bedenkt, dat in een bekend, en ook in Paulus' geest van der jeugd aan hem vertrouwd joodsch gebed, het Sjemóné-Esré-gebed, dat drie keer per dag werd „opgezegd“, God genoemd wordt „El roophé“, de genezende, de heelende God, God de Heelmeester.

Daarnaast evenwel krijgt „therapeuein“ ook de beteekenis van goddelijke vereering toebrengen, vereeren, dienen, zooals men „goden“ dient. Een combinatie van beide beteekenissen vindt men bij Eusebius, die, we volgen een nederlandse vertaling, vertelt, dat de joodsche filosoof Philo, die ten tijde van Claudius te Rome met Petrus „gesprek heeft gehouden“, van de levenswijze van wie in een onnauwkeurige vertaling heeten: „de Monniken“ (asceten) geschreven heeft, dat het Therapeuten waren (de vrouwen heeten Therapeutrides), omdat zij „als medicijnmeesters de zielen van al wie zij bij hen begeven, genezen, en van alle quade gesteltenissen en driften vrymaken:

óf: omdat zij God, zuiver en onvervalscht eren en dienen“. Zoek dus maar uit.....

Wij kunnen intusschen niet de juistheid lúzen van de bewering van b.v. Beyer, die verzekert, dat „therapeuein“ in het N.T. nooit voorkomt in de „profane“ beteekenis van dienen, maar dat het in Hand. 17: 25 als in de eenige plaats de betekenis heeft van de godheid dienen in religieus-cultischen zin.

Ons bezwaar daartegen is, dat God wel degelijk in dezen zin gediend wordt en ook worden wil.

Op dezen en op andere gronden meenen we, dat „therapeuein“ hier zooveel zeggen wil als: voorzien van van wat noodig is, in behoeften voorzien.

Die betekenis geeft ook goeden zin aan het geheel van Paulus' betoog; het gaat hem immers om de tegenstelling tusschen grieksche goden en den God, dien Paulus predikt. De grieksche goden hebben wel degelijk dienst-van-menschen noodig; Paulus' God daarentegen is „niets behoevende“. Grieksche goden zijn ook zelf „object“ van therapie; Paulus' God is dat nimmer.

Eerste conclusie is dus, dat God geen object van therapie is. Noch een individu, noch een combinatie van individuen, noch de kosmos, hoe ook verstaan, kan Hem onder therapie nemen. Men kan Hem niets „toevoegen“. Een functie toegewezen krijgen, of overnemen, welke op eenigerlei wijze Zijn existentie zou „begunsten“, verrijken, handhaven, onderhouden, mede-regereen, dat is voor wat niet-God is uitgesloten. Hem be-invloeden, in den zin van op zijn existentie, zijn leven inwerken, zóó, dat het Hem iets „gaf“, dat ware tenslotte Hem mede-onderhouden, mede Hem regereen. Het ware tusschen zijn alpha en omega treden met een van buiten Hem komende acte, die tusschen die alpha en omega iets aan Hem deed, waardoor die „omega“ niet meer de zijne, noch alleen de zijne was. Dat zou uitloopen op een synergisme, dat in hoogmoed alle bestaande synergisme verre achter zich laat.

Tweede conclusie uit Paulus' woord is evenwel, dat God volkomen en eenig Subject is der universeele wereldtherapie. Tegenover de glorie van God in het negatieve (geen object van therapie), stelt Paulus nu die van het positieve: Hij gééft immers aan allen leven en adem en alle ding? En is toch daarin therapeutisch Subject? Velen meenen, dat Paulus hier indachtig is aan Jes. 42: 5. „Leven“ en „adem“, dat zijn tenslotte de eerste dingen, waar 'n Therapeut op werken moet, en waarop hij steunen moet. Er staat niet, dat God ze gegeven heeft (schepping), doch dat Hij ze gééft (voorzienigheid). In geboorte van individuen onderhoudt Hij menscheit en ras; en naar zijn gemaakt bestek „geeft“, door een werkelijke daad-van-continuïteit, Hij leven en adem zoolang Hij wil aan al wat leeft.

Het woord „Subject“ is hier uiteraard te nemen in den absoluten zin. Want „géven“ is hier bedoeld in absolute betekenis. Het is dan ook het geven-in-vrij-